

Terviseministri määruse „Sotsiaalministri ning tervise- ja tööministri määruste muutmise töövõimetuse ennetamise seaduse rakendamiseks“ seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Riigikogus võeti vastu ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (töövõimetuse ennetamine). Seaduse rakendamiseks on tarvis muuta määruseid. Samuti on tarvis muuta määruseid tulenevalt vanemapuhkuselt tulija töövõimetushüvitise määramise ja maksmise erisuste jõustumisega 1. juulil.

Määruse eelnõu on ettevalmistatud eesmärgiga kehtestada andmete esitajad ja andmete koosseis, mida Tervisekassa andmekogus töötlemise hakatakse seaduse jõustumisel. Haiguslehe alusel töötamise eristamiseks teistest haiguslehtedest, luuakse uus tööst vabastuse põhjus ja samal lehel hakkab sisalduma andmeväli, millel arst esitab tööandjale info töötaja töötingimuste kohandamise vajaduse kohta. Edaspidi hakatakse väljastama neile, kes haiguslehe alusel töötada soovivad, haiguslehte tööst vabastuse põhjusega nr 21.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja on ettevalmistanud Sotsiaalministeeriumi tervisesüsteemi arendamise osakonna tervisevõrdsuse poliitika juht Lii Pärj (lii.parg@sm.ee), Tervisekassa töövõimetushüvitiste teenusejuht Lea Kalda (lea.kalda@tervisekassa.ee), klienditeeninduse osakonna peaspetsialist Tea Matson (tea.matson@tervisekassa.ee), õigus- ja teabehalduse osakonna jurist Kristiina Aavik (kristiina.aavik@tervisekassa.ee). Eelnõu juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Susanna Jurs (susanna.jurs@sm.ee).

1.3. Märkused

Määrus on seotud vastu võetud, kuid jõustamata seadustega – SE 294¹ ja SE 377². Määrusega muudetakse nelja määrust:

- 1) sotsiaalministri 19. septembri 2002. a määrus nr 109 „Ajutise töövõimetuse hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord“ RT I, 23.05.2023, 2;
- 2) sotsiaalministri 19. jaanuari 2007. a määrus nr 9 „Kindlustatud isikult tasu maksamise kohustuse Tervisekassa poolt ülevõtmise kord ja tervishoiuteenuse osutajatele makstava tasu arvutamise metoodika“;
- 3) tervise- ja tööministri 6. märtsi 2019. a määrus nr 14 „Tervisekassa andmekogu pidamise põhimäärus“ RT I, 23.05.2023, 13;
- 4) tervise- ja tööministri 22. juuli 2022. a määrus nr 62 „Töövõimetuslehe vormistamine ja edastamine Tervisekassale“ RT I, 03.10.2023, 10.

Eelnõu on seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses ning selle kohta on koostatud täpsem mõjuanalüüs seaduseelnõude mõjuanalüüsid.

Eelnõu pole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

---

¹ Ravikindlustuse seaduse täiendamise seadus [Eelnõu - Riigikogu](#)

² Ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (töövõimetuse ennetamine) [Eelnõu - Riigikogu](#)

Paragrahviga 1 muudetakse sotsiaalministri 19. septembri 2002. a määrust nr 109 „Ajutise töövõimetuse hüvitise määramiseks ja maksmiseks vajalike dokumentide ja andmete koosseis ning hüvitise määramise ja maksmise kord“.

Punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja eesmärgiga seda lühendada.

Punktiga 2 tunnistatakse § 1 lõige 2 kehtetuks, kuna seadus annab aluse, kellele ajutise töövõimetuse hüvitisi maksta ning määruses ei ole vajalik isikuid korrata.

Punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks §-i 3 punkt 1, kuna Maksu- ja Tolliamet (EMTA) ei esita Tervisekassale tõendit, vaid edastab X-tee kaudu ajutise töövõimetuse hüvitise kindlustusjuhtumi korral isikule töövõimetushüvitise arvutamiseks vajaliku andmekoosseisu.

Punktiga 4 sõnastatakse ringi §-i 3 punkt 6, kuna Tervisekassale ei edastata enam tööõnnetuse või kutsehaigestumise raportit tervikuna, üksnes fakt nende olemasolust ja andmed (tööõnnetuse ja kutsehaigestumise toimumise kuupäev ja raporti number). Tervisekassa kasutab andmeid, et tuvastada isiku õigus saada tööõnnetuse ja kutsehaigestumise põhjusel haigestumise 2. päevast, hüvitise määraga 100% makstavat hüvitist.

Punktiga 5 muudetakse §-i 5 pealkiri, kuna EMTA ei esita Tervisekassale tõendit, vaid andmeid. Seega ei ole korrektne, et EMTA esitab tõendi.

Punktiga 6 sõnastatakse §-i 7¹ punkt 1 ümber. Varasemalt registreeriti notarid ja kohtutäiturid EMTA maksukohustuslaste registris, kuid alates 01.10.2018 peab kohtutäiturite nimekirja Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda ning notarite nimekirja Notarite Koda. Vandetõlkide regulatsioon on sellest punktist välja jäetud, kuna vandetõlgid töötavad kas töölepingu alusel või on juriidilised isikud ja füüsilisest isikust ettevõtjad ning nende andmeid saadakse maksukohustuslaste registrist.

Punktiga 7 sõnastatakse §-i 7¹ punkt 5 ümber. Kui inimene läheb haiguslehe alusel tööle, siis peab Tervisekassa talle makstava hüvitise arvutamiseks teadma fakti, kas ta läks tööle. Samuti raseda puhul on oluline teada, kas rase läks kergemate tingimuste alusel tööle või mitte. Kui tööle minnakse, siis on haigushüvitise arvutamiseks vaja teada, mis perioodiks ja mis oli sel ajal makstav töötasu. Tööandja peab märkima töövõimetuslehe kinnitamisel (ja tõendile ka), kas töötaja on üle viidud kohandatud tingimustele (JAH / EI) ning lisainfo: töötamine osalise koormusega, töötamine kergemates tööülesannetes, töövabastus kogu töövõimetuslehe perioodil, töötaja asus tööle endistel töötingimustel endise töötasuga.

Punktiga 8 jäetakse välja eksitav viide sättele, mida ei ole rakendada vaja.

Punktiga 9 jäetakse §-st 11 välja viide kehtetule määrusele. Sättes olevad viited pärimisseaduse paragrahvidele on korrektsed, kuid määruse nimi on vananenud.

Punktiga 10 tunnistatakse kehtetuks ebavajalik ja vananenud lõige.

Punktiga 11 muudetakse §-i 15 lõiget 2, et see sisaldaks nii elektroonilist kui paberil võimalust tööandjale töövõimetuslehele andmeid esitada. Eelkõige teeb tööandja kanded elektrooniliselt X-tee abil eesti.ee kaudu või turvalise, krüpteeritud X-tee andmevahetuskanali kaudu, kui kasutab Tervisekassaga andmevahetuseks liidestatud personalitarkvara.. Kuid tuleb ette näha siiski võimalus andmete esitamiseks paberil, näiteks kriisi ajal. Andmete esitamiseks on aega seitse kalendripäeva mõlemal viisil.

Paragrahviga 2 muudetakse sotsiaalministri 19. jaanuari 2007. a määrust nr 9 „Kindlustatud isikult tasu maksmise kohustuse Tervisekassa poolt ülevõtmise kord ja tervishoiuteenuse osutajatele makstava tasu arvutamise meetoodika“. Selle määruse lisa nr 65 kehtestatakse käesoleva määrusega uuesti. Lisasse lisandub töötervishoiuarstidega konsulteerimise võimalus seoses haiguslehe põhjusega nr 21 väljakirjutamisega. Selleks, et inimene saaks haiguslehe alusel töötada, peab uus haigusleht sisaldama infot tööandjale töötingimuste tervises seisundile vastavalt kohandamiseks. Raviarst saab sobivate töötingimuste määramisel konsulteerida

töotervishoiuarstiga. Töotervishoiuarsti erialase pädevuse hulka kuuluvad töökeskkonna ohutegurite tundmine ja nende tervisemõjudega arvestamine. Töotervishoiuarstiga konsulteerimine on seega raviarstile hea viis haiguslehele vajaliku teabe saamiseks.

Paragrahviga 3 muudetakse tervise- ja tööministri 6. märtsi 2019. a määrust nr 14 „Tervisekassa andmekogu pidamise põhimäärus“.

Punktiga 1 muudetakse § 7 lõike 5 punkti 2 sõnastust. Kehtivas määruses on kasutusel termin „tööõnnetuse toimumise raporti number“, kuid õige on „tööõnnetuse raporti number“.

Punktiga 2 tunnistatakse kehtetuks § 7 lõike 5 punkt 4, kuna arsti poolt määratud eeldatava sünnitamiskuupäeva andmeid Tervisekassa enam ei vaja. Need olid vajalikud, kui Tervisekassa maksis rasedus- ja sünnitushüvitist. See aga on asendunud emapuhkuse ja ema vanemahüvitisega, mida maksab Sotsiaalkindlustusamet. Samuti ei ole sünnitamiskuupäeva vaja Tervisekassal teada raseda kergemale tööle üleviimisel, sest Tervisekassa lähtub hüvitise arvutamisel muudest andmetest (haiguslehest, tööandja esitatud andmetest, EMTA andmetest), mitte sünnitamise kuupäevast.

Punktis 3 sõnastatakse § 7 lõike 5 punkt 12 ringi. Andmekogusse kantakse töövõimetuslehe lõpetamise märged, eraldi lõpetamise otsuse põhjust ei ole enam kasutada vaja (varasemalt olid põhjuste valikuteks näiteks: "väljastatud järgleht", "asuda tööle xx kuupäevast" jne). Töövõimetuslehe lõpetamise märged on piisav ja tehniliselt vajalik, et arst saaks väljastada järgtöövõimetuslehe ja tööandja saaks lõpetatud töövõimetuslehe kinnitada ning leht suunataks hüvitamisele.

Punktiga 4 täiendatakse §-i 7 lõiget 5 uue punktiga 14¹. Tervisekassa on loonud tehnilise lahenduse, et tervishoiutöötaja saaks edaspidi avatud staatuses (st töövõimetusleht, mis ei ole arsti poolt lõpetatud ja tööandjale kinnitamiseks veel suunatud) töövõimetuslehti kehtetuks tunnistada. Kehtetuks tunnistamisel peab tervishoiutöötaja märkima kehtetuks tunnistamise põhjuse järgnevalt: Isik loobus töövõimetuslehest; Valele isikule koostatud töövõimetusleht; Vale töövõimetuslehe liik; Esmase töövõimetuslehe muutmine järgleheks; Isiku töötingimusi ei kergendatud. Kehtetuks tunnistamise põhjused salvestatakse Tervisekassa andmekogusse.

Punktidega 5 ja 7 täiendatakse andmekogu põhimäärust rakendamaks SE 294³ muudatusi. 1. juulil 2024. a jõustuva seadusega luuakse Tervisekassale alus maksta lapsevanemale või muule vanemahüvitist saama õigustatud isikule (näiteks lapsendajale) esimesel tööaastal pärast vanemapuhkust soodsamalt haigus- ja hooldushüvitist. Hüvitise arvutamisel lähtutakse kas lapsevanema enda eelmise kalendriaasta sotsiaalmaksuga maksustatud tulust või talle vanemapuhkuse vältel makstud jagatava vanemahüvitise suurusest (jagatava vanemahüvitise või lapsendaja vanemahüvitise päeva määr), võttes seejuures aluseks inimese jaoks soodsama variandi. Muudatuse soovitatav mõju on anda väikelaste vanematele paremad sotsiaalsed garantiid nende endi või laste haiguse puhuks ning võimaldada neil paremini ühitada töö- ja pereelu. Selleks, et Tervisekassa saaks soodsamalt maksta hüvitist, on tarvis, et Tervisekassa need andmed Sotsiaalkindlustusametist saaks. Seega muutub sotsiaalkaitse infosüsteem Tervisekassa andmekogule andmeandjaks.

Sotsiaalkindlustusamet edastab Tervisekassale perehüvitiste seaduse (PHS) § 33 tähenduses vanemahüvitist saama õigustatud isiku jagatava vanemahüvitise või lapsendaja vanemahüvitise päeva määra (vanemahüvitise kalendripäeva tulu). PHS 33 lõikest 1 lähtudes on lisaks Eestis last kasvatavatele vanematele teatud tingimustel õigus vanemahüvitist saada ka vanema abikaasal, registreeritud elukaaslasel, lapsendajal, eestkostjal või hoolduspere vanemal (vanemahüvitist saama õigustatud isikud).

Punktiga 6 täiendatakse § 7 lõiget 5 uue punktiga 20¹. Pikaajalise töövõimetuslehe ennetamise raames tekib töötajal võimalus 61st haiguslehe päevast alates kohandatud tingimustel tööle

---

³ Eelnõu - Riigikogu

naasta. Selleks väljastab arst inimesele uue tööst vabastuse põhjusega (21. töötingimuste ajutine kergendamine) töövõimetuslehe. Inimese terviseseisundile vastavate töötingimuste märkimiseks loob Tervisekassa töövõimetuslehele uue vabateksti andmevälja. Andmevälja info on vajalik tööandjale töötingimuste kohandamiseks. Andmeväljale kirjeldab raviarst inimese terviseseisundist lähtuvad töötamise piirangud ja nõudmised töökeskkonna kohandamiseks. Info on vajalik tööandjatele, et kohandada töötaja töötingimused terviseseisundile vastavaks ja Töötukassale, et pakkuda inimesele või tema tööandjale haiguslehe ajal töötamise jätkamise toetamiseks vajalikke tööturuteenuseid. Info salvestatakse Tervisekassa andmekogusse ja on kättesaadav e-teenuste kaudu inimesele ja tema tööandjale.

Kergema töö tingimuste täitmise võimaluseks luuakse sama andmeväli ka raseda kergemale tööle suunamise töövõimetuslehele (tööst vabastamise põhjus 17. rasedale terviseseisundile vastava töö andmine). Andmeväli asendab seni kasutusel olnud ämmaemanda väljastatud pabertõendi ja võimaldab andmete töövõimetuslehe andmekoosseisu ühildamist ning rasedale vajalike töötingimuste kohanduse info teha tööandjale kättesaadavaks X-tee kaudu.

Punktiga 8 täiendatakse §-i 8 uue lõikega 9¹.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda ja Notarite Koda edastavad EMTA-le X-tee kaudu andmeid notarite ja kohtutäiturite ametisse asumise, tegevuse peatumise või ametist lahkumise kohta. Nimetatud infot on Tervisekassal vaja kindlustuskaitse algamise, peatumise või lõppemise kande tegemiseks. Andmete saamiseks ei sobi EMTA kasutuses olev X-tee teenus, kuna teenus ei võimalda pärida kõikide kohtutäiturite ja pankrotihaldurite liikmete kohta kompaktselt vaid muudatusi. Ravikindlustuse tagamiseks ja korrektsete andmete olemasoluks on vajalik, et kohad ise esitavad andmeid. Arvestades arenduskulu ja minimaalset andmevahetuse vajadust (paar muudatust aastas), ei ole kodadel Tervisekassaga X-tee ühenduse loomine mõistlik ja sobib paremini, kui andmed esitatakse digidokumendiga. Seega edastavad Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda ja Notarite Koda andmeid Tervisekassale krüpteeritult ja digitaalselt allkirjastatud dokumendiga e-posti teel.

Paragrahviga 4 muudetakse tervise- ja tööministri 22. juuli 2022. a määrust nr 62 „Töövõimetuslehe vormistamine ja edastamine Tervisekassale“.

Punktiga 1 muudetakse määruse pealkirja. Oluline on pealkirjas välja tuua, et määrus sisaldab töövõimetuslehele kantavate andmete edastamist, so andmekoosseisu ja viisi. Andmed edastatakse Tervisekassale, kelle andmekogus töövõimetuslehed asuvad. Muudatus on tingitud ka volitusnormi täpsustamisest seaduse tasandil.

Punktiga 2 muudetakse § 2 lõike 1 punkti 7 sõnastust, lisades nimekirja tööst vabastuse uue põhjuse – 21. töötingimuste ajutine kergendamine. Uut tööst vabastuse põhjust on vajalik, kuna RaKS-i tekib uus kindlustusliik ja inimesed saavad võimalusel haiguslehe alusel töötada. Rasedatele, kes soovivad terviseseisundile vastavat tööd teha, jääb kehtima tööst vabastamise põhjus 17. rasedale terviseseisundile vastava töö andmine.

Punktiga 3 täiendatakse töövõimetuslehe andmekoosseisu uue punktiga 8¹. Tööst vabastuse põhjusega – 21. töötingimuste ajutine kergendamine haigusleht hakkab sisaldama vabatekstivälja, millel arst esitab tööandjale info töötaja töötingimuste kohandamise vajaduse kohta. Seda juhul, kui raviarsti hinnangul isiku tervis võimaldab haiguslehe ajal kohandatud tingimustes töötada. Vabatekstiväljale ei kanta isiku diagnoosi ega muid eriliigilisi andmeid. Tegemist on selgitava tekstiga, millistest tingimustes isik tohib või ei tohi haiguslehe alusel töötada.

Punktiga 4 antakse öle töövõimetuslehe avamise ja lõpetamise õigusele lisaks töövõimetuslehe kehtetuks tunnistamise ja muutmise õigus. Seoses Tervisekassa töövõimetuslehe tühistamise ja muutmise teenuse loomisega tervishoiutöötajatele, on asjakohane anda ka öle muutmise ja kehtetuks tunnistamise õigused.

Punktiga 5 sõnastatakse § 5 lõige 1 ümber jättes välja tarbetud viited RaKS-i sättele, mis nimetab kindlustusjuhtumid. Lõike eesmärk on sätestada, et töövõimetusleht avatakse kas pärast patsiendi

läbivaatust või teenuse osutamist sidevahendi teel. See, millised on kindlustusjuhtumid, on reguleeritud RaKS-is.

Punktiga 6 muudetakse § 5 lõike 5 sõnastust. Praktikas on segadust tekitanud kehtiva lause lõpp. Kui inimene töötab summeeritud tööajaga ehk vahetustega tööl ja haigestub nädalavahetusel või riigipühal, siis on ta kohustatud pöörduma esimesel järgneval tööpäeval tervishoiutöötaja poole. Seejärel avatakse talle töövõimetusleht vajadusel tagantjärei. Inimene, kes haigestub nädalavahetusel või riigipühal ei pea sel samal päeval pöörduma erakorralise meditsiini keskusesse või helistama perearsti nõuandeliinile. Tema haigestumist ei pea fikseerima haigestumise päeval tervise infosüsteemis.

Punktiga 7 muudetakse § 8 lõike 3 sõnastust lisades lisaks töövõimetuslehe lõpetamise õigusele, ka õiguse kehtetuks tunnistada ja muuta teise tervishoiutöötaja ja ka teise raviastutuse tervishoiutöötaja poolt avatud töövõimetuslehte. Praktikas on ilmnenud vajadus teise raviastutuse töötajal avatud töövõimetuslehte muuta või kehtetuks tunnistada tulenevalt näiteks olukorrast, kus perearst lõpetab tegevuse ja loobub oma nimistust või kui inimene pöördub tervishoiuteenuse osutamiseks teise raviarsti poole. Toimingu õiguse eest vastutab alati toimingutegija.

Punktiga 8 muudetakse § 10 sõnastust. Paragrahv 10 sisaldab endas kõiki tööandja tegevusi seoses töövõimetuslehega. Tööandja kinnitab tervishoiutöötaja lõpetatud töövõimetuslehe. Lõikes 3 on kirjas, millised andmed tööandja ise eesti.ee või X-tee kaudu Tervisekassa andmekogusse esitab. Punkt 7 on uus võrreldes kehtivaga. Tervisekassal on oluline teada andmete esitamise eest vastutava isiku kontaktandmeid. Näiteks kui tööandja juures töötab personalispetsialist, kes andmeid sisestab, siis võimaldab info Tervisekassal küsimuste korral kohe õige inimesega ühendust võtta. Lõikes 2 on oluline rõhutada, milliseid töövõimetuslehe andmeid tööandja ei näe.

Punktiga 9

Muudetakse § 12 lõike 3 sõnastust asendades sõna „lõpetatud“ sõnaga „avatud“. Tervishoiutöötaja saab Tervisekassa töövõimetuslehe tühistamise teenuse abil kehtetuks tunnistada vaid avatud staatuses töövõimetuslehe, mis ei ole tööandjale kinnitamiseks edastatud.

Paragrahviga 5 sätestatakse määruse jõustumise aeg, 15. mai 2024. a või 1. juuli 2024. a, mil jõustuvad seaduse muudatused.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus ei ole seotud EL õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruste muutmised on tingitud SE 294 ja SE 377⁴ vastuvõtmisest. Mõjud, sh andmekaitsealane mõjuhinnaang on analüüsitud nimetatud seaduseelnõude mõjuanalüüsides.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatusega kaasnevad süsteemide arenduskulud peamiselt Tervisekassale ja raviastutustele. Lisaks on vajalikud väiksemahulised arendused TEHIK-u ja Eesti Töötukassa infosüsteemis. TEHIK-u prognoositav arenduste kulu 30 000 eurot kaetakse ESF-i vahenditest. Eesti Töötukassa prognoositav arenduskulu 36 000 eurot kaetakse Eesti Töötukassa arenduskulude vahenditest. Tervisekassa arenduskulud on hinnanguliselt 481 000 eurot, mis kaetakse ESF-i vahenditest.

6. Määruse jõustumine

---

⁴ Ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (töövõimetuslehe ennetamine) [Eelnõu - Riigikogu](#)

Määrus jõustub 15. mail 2024. a või 1. juulil 2024. a., mil jõustuvad seaduse muudatused.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu saadeti kooskõlastamiseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Tervisekassale, Sotsiaalkindlustusametile, Tööinspeksioonile, Eesti Töötukassale, Eesti Arstide Liidule, Eesti Töötervishoiuarstide Seltsile, Eesti Perearstide Seltsile, Notarite Kojale, Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Kohale, Tööandjate Keskliidule, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioonile, Eesti Ametiühingute Keskliidule, Eesti Patsientide Liidule ja Andmekaitseinspeksioonile.

Eelnõu kooskõlastati vaikimisi ja laekusid vähesed mitteametlikud märkused ning Notarite Kojast ametlik ettepanek andmevahetuse kohta, mille valikuid oleme neile selgitanud ja vastavalt seletuskirja täiendanud.